

การศึกษาโครงสร้างกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย
จากพื้นที่ชุมชนกรณีศึกษาชุดการแสดง “เราอยู่ร่วมกัน”
ในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จ
Creative Process of Contemporary Dance in Community
Case Study: Performance “We live together”
in Bansomdej Islamic Community

ชนกร สรรยวราภิกุล*
Tanakorn Sunvaraphiphu*

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยชุด “เราอยู่ร่วมกัน” ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ในการศึกษาโครงสร้างกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากพื้นที่ชุมชน ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในการรวบรวมข้อมูลทั้งด้านเอกสารมุ่งเน้นการลงพื้นที่เพื่อหาข้อมูลแท้จริงและเป็นปัจจุบัน นำมาวิเคราะห์โดยได้แนวคิดด้านความแตกต่างทางด้านความเชื่อของผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลามในชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนมากที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จกับผู้นับถือศาสนาที่แตกต่างออกไปสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสู่รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัย ผู้ศึกษาสามารถกำหนดโครงสร้างกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์จากการลงพื้นที่ประกอบด้วยการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล กระบวนการสร้างสรรค์ และการตรวจสอบเพื่อให้ได้ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยตรงกับข้อมูลในชุมชนมากที่สุด

คำสำคัญ : กระบวนการสร้างสรรค์ นาฏศิลป์ร่วมสมัย พื้นที่ชุมชน

Abstract

The study of the creative contemporary dance "We live together" aims to study the structure of contemporary dance process from community area using qualitative research and creative research to integrate information by document and focused on studying in field to achieve the fact and current information. Bring to analysis idea of differences believe in the Islamic community in which a lot of Muslim people and the other religious can live together in peace thru contemporary dance style. The study can be found structure of creative process in contemporary dance that contain; Gather information, Data analysis,

* อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

* Lecturer in Dance Program Faculty of Humanities and Social Sciences Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Creative process and Monitoring for make the contemporary dance performance that most match with community.

Keywords : Creative process, Contemporary dance, Community area

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การยอมรับบุคคลภายนอกชุมชนบ้านแขกสะท้อนผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัย” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับการค้นคว้าหาข้อมูลสำหรับสร้างสรรค์การแสดงโดยใช้แนวคิดด้านความแตกต่างทางความเชื่อของผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลามในชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนมากที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จเจ้าพระยาที่นับถือศาสนาที่แตกต่างออกไปและบุคคลภายนอกชุมชนในการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ ในบทความฉบับนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นในการศึกษาองค์ประกอบการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยจากพื้นที่ชุมชน กรณีศึกษาชุดการแสดง “เราอยู่ร่วมกัน” ในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จ โดยนาฏศิลป์ร่วมสมัยคือ รูปแบบนาฏศิลป์ที่มีความอิสระมากขึ้น โดยมุ่งสู่การแสดงบริบททางสังคม เป็นนาฏศิลป์ที่ถูกพัฒนามาจากแนวคิดของนาฏศิลป์สมัยใหม่ ปราศจากลำดับขั้นของนักเต้น สามารถแสดงได้ทุกที่และควรเกิดจากการทดลองเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สร้างสรรค์ ทั้งในรูปแบบของการเคลื่อนไหวแนวความคิดหรือองค์ประกอบในการสร้างสรรค์

ปัจจุบันกระแสโลกที่มีต่อคนอิสลามนับวันจะยิ่งแผ่ล้น คนอิสลามถูกเหมารวมว่าเป็นผู้ก่อการร้ายทำให้เกิดความหวาดระแวงไม่กล้าเข้าใกล้โดยเฉพาะเหตุก่อการร้ายในประเทศฝรั่งเศสที่เชื่อมโยงกับผู้ที่ไม่นับถือศาสนาอิสลามก่อให้เกิดความหวาดระแวงต่อบุคคลทั่วไป (BBCNEWS, 2559, ออนไลน์) ผู้วิจัยเห็นว่าอาจส่งผลโดยตรงต่อคนในชุมชนบ้านแขกที่ก่อตั้งอยู่บริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาถูกมองเป็นที่ไม่ยอมรับและเกิดความหวาดกลัวต่อผู้คนภายนอกชุมชนเนื่องจากผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนนี้เป็นชาวมุสลิมร้อยละ 90 ของประชากรทั้งหมดในชุมชน(ณรงค์ศิริโต,2559,สัมภาษณ์) ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญจำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่าผู้คนภายในชุมชนบ้านแขกเป็นมิตรและพร้อมที่จะต้อนรับบุคคลภายนอกชุมชนที่จะเข้ามาชื่นชมศิลปวัฒนธรรม เข้าร่วมกิจกรรม จนถึงเข้ามาขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนบ้านแขก โดยผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่มีแนวความคิดที่จะสะท้อนคุณค่าทางผลงานการสร้างสรรค์ (ธนกร สรรยวราภิภู,2558, น. 17) แต่หากแนวความคิดของนาฏศิลป์ร่วมสมัยมีมุมมองในการหาข้อมูลเฉพาะพื้นที่เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่เป็นปัจจุบัน และมีผู้ให้นิยามว่าผลงานทางนาฏศิลป์สมัยใหม่จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้รับสุนทรียภาพในการเลือกชมการแสดงที่หลากหลายมากขึ้นกว่าข้อจำกัดเดิม ๆ โดยมีนาฏศิลป์ร่วมสมัยเป็นทางเลือกที่จะสร้างประโยชน์ให้กับสังคมได้อีกทางหนึ่ง (นาฏศิลป์ร่วมสมัย, 2553, ออนไลน์) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่ารูปแบบนาฏศิลป์ประเภทนี้เหมาะสมอย่างมากที่จะถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการหาข้อพิสูจน์ว่าแท้ที่จริงและคนในชุมชนบ้านแขกนั้นไม่ได้มีความน่ากลัวอย่างที่บุคคลภายนอกชุมชนสร้างภาพเอาไว้ โดยทดลองผ่านการใช้นาฏศิลป์ร่วมสมัยในชุดการแสดง “การอยู่ร่วมกัน” ที่จะแสดงให้เห็นถึงคำสอนของศาสนาอิสลามที่มุ่งเน้นความรักและความเกื้อกูล สามารถอยู่ร่วมกันได้กับทุกศาสนา โดยการแสดงเกิดจากการเข้าสู่ชุมชนรวบรวมข้อมูลและจัดวางแนวคิดทางการแสดง เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน

เพื่อให้ได้คำตอบในข้อเท็จจริงทางด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมุสลิมบ้านแขกที่มีต่อบุคคลภายนอก ชุมชนซึ่งหมายรวมถึงบุคคลที่นับถือศาสนาที่แตกต่างจากตนเอง เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและ นำองค์ความรู้ทางนาฏศิลป์ร่วมสมัยบูรณาการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการตระหนักรู้ให้แก่ผู้ที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนและภายนอกชุมชน

ชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จตั้งอยู่ ซอยหิรัญรูจี 2 ถนนประชาธิปไตย แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี ประเภทของชุมชนจัดเป็นชุมชนแออัด ซึ่งประกาศเป็นชุมชนที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานครเมื่อปี 2535 มีจำนวนประชากรจำนวน 1,160 คน ประชากรในชุมชนนับถือศาสนาหลัก คือ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และลัทธิขงจื้อโดยที่มาของชื่อชุมชนบ้านแขกนั้นมาจากชาวแขกมุสลิมปัตตานีอพยพมาตั้งถิ่นฐานกันที่บ้านมลายูในกรุงเทพ ปัจจุบันจึงมีชื่อว่าชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จเฉลี่ยกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ชุมชนคิดเป็นชาวมุสลิมโดยแท้ร้อยละ 90% ในร้อยละ 10% ของพื้นที่เป็นประชากรแฝง และแบ่งตามวัยประชากรที่เป็นผู้ใหญ่คิดเป็นร้อยละ 60% กลุ่มวัยรุ่น 30% และกลุ่มเด็ก 10% (ณรงค์ ศิริโต, 2559, สัมภาษณ์) ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเก็บข้อมูล เลือกกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มประชากรในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จใช้วิธีการสัมภาษณ์จากประชากรในชุมชนและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาโครงสร้างกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจากพื้นที่ชุมชนจากกรณีศึกษาชุดการแสดง “เราอยู่ร่วมกัน” ในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จ

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การยอมรับบุคคลภายนอกชุมชนบ้านแขกสะท้อนผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัย” เป็นการวิจัยนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ จากการรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้เพื่อวิเคราะห์ และนำมาสร้างการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยเฉพาะพื้นที่ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทาง กรอบแนวคิดของการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสร้างสรรค์มาเป็นหลักในการกำหนดรูปแบบงานวิจัย โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การศึกษาข้อมูลโดยรวม ผ่านกระบวนการทดลองในพื้นที่โดยมีลักษณะที่ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับความเป็นจริงเรื่องที่ศึกษา สามารถใช้ได้หลากหลายสาขาวิชา ได้แก่ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ซึ่งหมายรวมถึงสาขาวิชานาฏศิลป์

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกระบวนการค้นคว้าวิจัยเพื่อหาความเข้าใจบนพื้นฐานของระเบียบวิธีอันมีลักษณะเฉพาะที่มุ่งการค้นหาคำตอบปัญหาทางสังคมหรือปัญหาของมนุษย์ ในกระบวนการนี้ผู้วิจัยสร้างภาพหรือข้อมูลที่ซับซ้อนเป็นองค์รวม รายงานทัศนะของผู้ให้ข้อมูลอย่างละเอียด และดำเนินการศึกษาสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ (พิชญ์สินี ชมภูคา และพิมพ์ทอง สังสุทธิพงศ์, 2552: ออนไลน์) การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นเรื่องของข้อมูล ประสบการณ์เป็นสำคัญ ต้องอาศัยทฤษฎีอื่น ๆ ที่หลากหลายมาใช้ในการศึกษาวิจัยร่วมด้วย ทั้งนี้ทฤษฎีวิจัยที่นำมาใช้ร่วมกันก็อาจมีเทคนิควิธีการบางอย่างที่คล้ายคลึงกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงสร้างสรรค์การสร้างสรรค์ผลงานการยอมรับบุคคลภายนอกชุมชนบ้านแขกสะท้อนผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เพื่อรวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีผู้ให้ความหมายรูปแบบการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นงานวิจัยที่ขับเคลื่อนด้วยผลงานภาคปฏิบัติถือเป็นรูปแบบการวิจัยแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในวงการศิลปะ โดยนำเสนอในรูปแบบผลงานศิลปะหรือกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะสามารถนำมาสังเคราะห์ให้เกิดเป็นองค์ความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการศิลปะและสาธารณชนในวงกว้าง จุดเด่นของการวิจัยเชิงสร้างสรรค์มักเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านศิลปะเข้ากับองค์ความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อออกมาตอบโต้สถานการณ์และแรงบันดาลใจที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นอกจากนี้มุ่งเน้นการเรียนรู้จากผู้สร้างสรรค์ผลงานของแต่ละคน ซึ่งผู้วิจัยจะไม่สามารถคาดเดาได้เลยว่าสุดท้ายผลลัพธ์ของงานวิจัยจะออกมาเป็นอย่างไร จนกว่าผลลัพธ์จะปรากฏขึ้นมาเองในระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ ส่งผลให้แบบแผนในกระบวนการทำวิจัยเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามผลการทดลองในแต่ละขั้นตอนซึ่งสอดคล้องกับนิยามการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ โดย ดร.ธนากร จันทะสาโร เขียนไว้ว่า กระบวนการศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างมีระบบระเบียบ สามารถนำมาประยุกต์กับองค์ความรู้ใหม่ โดยในการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์มุ่งเน้นไปที่การผลิตสร้างสรรค์ผลงานจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและเหตุผลที่น่าเชื่อถือ (ธนากร จันทะสาโร, 2557, น. 74)

ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เป็นการคิดสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม มาใช้ในการคิดสร้างงานในผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัย ผู้สร้างสรรค์ได้ไปค้นคว้าหาข้อมูลโดยการไปหาข้อมูลโดยการลงพื้นที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายของศาสนาในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่

- ชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จ เขตธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานครฯ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ดังกล่าว เพื่อหาข้อมูลในการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนบ้านแขก
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ดังกล่าว เพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกัน

ขอบเขต

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาข้อมูล ศึกษาด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จหรือชุมชนอิสลามที่ตั้งอยู่บริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. ด้านผลงานสร้างสรรค์ การออกแบบและจัดแสดงในรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยเพื่อการนำเสนอมุมมองในวิถีชีวิตของคนในชุมชน นำเสนอและถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนและนอกชุมชนผ่านผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย

ในงานวิจัยเรื่อง “การยอมรับบุคคลภายนอกชุมชนบ้านแขกสะท้อนผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัย” ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับการค้นคว้าหาข้อมูลสำหรับการสร้างสรรค์การแสดงโดยใช้แนวคิดด้านความแตกต่างทางความเชื่อของผู้คนที่นับถือศาสนาอิสลามในชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มคนส่วนมากที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จกับผู้ที่นับถือศาสนาที่แตกต่างออกไปและบุคคลภายนอกชุมชนในการอาศัยอยู่ร่วมกัน เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ เพื่อค้นหาแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยผู้วิจัยจึงได้ตั้งประเด็นคำถามตามองค์ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย ชุด การอยู่ร่วมกัน ดังต่อไปนี้

คำถามในการวิจัย ผู้วิจัยได้จำแนกออกตามองค์ประกอบของนาฏศิลป์เพื่อสรุปให้เห็นถึงหลักคิดพื้นฐานการออกแบบ องค์ประกอบต่างๆ ที่เป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์ ลักษณะของการแสดงเพื่อหาคำตอบในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยในการวิจัยฉบับนี้

- การคำนึงถึงโครงเรื่องการแสดง
- การคำนึงถึงการคัดเลือกนักแสดง
- การคำนึงถึงการออกแบบการเคลื่อนไหว
- การคำนึงถึงการออกแบบดนตรีประกอบ
- การคำนึงถึงการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลงานการสร้างสรรค์ในครั้งนี้จะถูกนำเสนอโดยใช้ข้อมูลในพื้นที่ทดลอง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้การสร้างสรรค์นาฏศิลป์เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น

2. งานวิจัยฉบับนี้เป็นการลงพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูล หาที่มาของการสร้างสรรค์จากพื้นที่ในชุมชน ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้สามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษาต่อไป

จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในสถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลพบว่าชุมชนบ้านแขกมุสลิมบ้านสมเด็จไม่มีความขัดแย้งหรือการแบ่งแยกความแตกต่างเนื่องจากศาสนาทุกศาสนามีหลักคำสอนที่สอนให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้และในทุกเทศกาลทุกศาสนาจะมีความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดองค์ประกอบการแสดงตามข้อมูลที่ได้รับ ดังต่อไปนี้

โครงเรื่องการแสดง

มีการดำเนินการแสดง โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก จะแสดงถึงสัญลักษณ์ของแต่ละศาสนา เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของแต่ละศาสนา ขั้นตอนที่สอง นำเสนอหลักคำสอนของแต่ละศาสนา ขั้นตอนที่สาม นำเสนอการอยู่ร่วมการของทุกศาสนาโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ขั้นตอนแรก เป็นการนำท่ารำ ท่าเต้นเข้ามาผสมผสานกัน และนำสัญลักษณ์ของแต่ละศาสนามาใช้ในการแสดง

ขั้นตอนสอง เป็นการรวมทุกศาสนาเข้ามาอยู่ด้วยกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนบ้านแขก

การคัดเลือกนักแสดง

โดยเลือกจากรูปร่างที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน และมีพื้นฐานในด้านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากล ซึ่งมีความสามารถและมีความเข้าใจในสิ่งที่แสดง โดยสิ่งสำคัญของการคัดเลือกนักแสดงในผลงานสร้างสรรค์ครั้งนี้คือ ผู้แสดงต้องมีความเข้าใจหลักการสร้างสรรค์การเคลื่อนไหวทางนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยนำสัญลักษณ์เข้ามาสร้างสรรค์เพื่อให้ผลงานสามารถสื่อความหมายให้แก่ผู้ที่ได้รับชมได้เข้าใจและรู้สึกถึงการแสดง ดังนั้นในการคัดเลือกนักแสดงในผลงานสร้างสรรค์นี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกนิสิตที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยเป็นหลัก อีกทั้งต้องเป็นผู้มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากล ทางด้านสัดส่วนผู้วิจัยได้คำนึงถึงความเป็นเอกภาพของงานแสดง ได้คัดเลือกสัดส่วน ความสูงที่มีความใกล้เคียงกัน

การออกแบบการเคลื่อนไหว

เลือกจากท่าพื้นฐานทางนาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์สากลโดยใช้แนวคิดจากผลการวิจัยแนวคิดในการออกแบบนาฏศิลป์จากประสบการณ์การแสดงประกอบกับแรงบันดาลใจของอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ โดยใช้หลักการออกแบบการเคลื่อนไหว 4 ประการได้แก่ 1.ใช้หลักการจินตนาการ 2.ใช้หลักการตีบทผสมผสานท่าทางธรรมชาติ 3.ใช้หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ 4.ใช้หลักการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำใหม่

ในรูปแบบการรำตีบทตามคำร้องและทำนองเพลง (ณัฐนันท์ จันนินวงศ์, 2556: ออนไลน์) อภิธรรม กำแพงแก้ว ได้กล่าวเสริมว่า ความสามารถในการเป็นนักร้องแบบทำเต๋นจะสัมพันธ์กับประสบการณ์ กระบวนการคิด และการนำเสนอ อาจเป็นหนทางที่นำไปทดลองเพียงให้ตระหนักว่างานการแสดงประเภทนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้สร้างงานและของผู้รับชมที่สำคัญที่สุดคือความลงตัวที่เกิดขึ้นต่อผลงานการออกแบบทำเต๋น (อภิธรรม กำแพงแก้ว, 2544, น. 21-28) การสร้างงานทางด้านนาฏศิลป์มีกระบวนการสร้าง แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง คือ 1. สร้างขึ้นจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา 2. ดัดแปลงจากงานของผู้อื่น 3. จินตนาการทำรำขึ้นใหม่ ซึ่งทำที่ใช้ในการแสดงมีท่าหลักของแต่ละศาสนาดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ท่าหลักของแต่ละศาสนา

ที่มา : ธนกร สรรยวราภิภู (2559, น. 37-40)

การออกแบบดนตรีประกอบ

การใช้ดนตรีเพื่อค้นหาการเคลื่อนไหว อาศัยประสบการณ์เพื่อความเข้าใจในเครื่องดนตรี เสียง และ จังหวะ ดนตรีถือเป็นเครื่องกระตุ้นวัตถุดิบการเคลื่อนไหวให้ออกมาได้เป็นอย่างดี “ดนตรีเป็นส่วนสำคัญสำหรับตนเองที่จะกระตุ้นให้เกิดจินตนาการและรูปแบบการสร้างสรรค์การสร้างเคลื่อนไหว” (ธนกร สรรยวราภิภู, 2558, น. 22)

การออกแบบเครื่องแต่งกาย

การแต่งกายจะเป็นชุดสีขาวรัดสะเอวด้วยผ้าสีไข่มุกมัดข้อมือด้วยผ้าสีไข่มุกเช่นกันและใช้ผ้าสีฟองสีไข่มุกแสดงสื่อถึงเรื่องราวที่น่าจะเสนอผ่านรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยสำหรับการแสดงชุดนี้เป็นการแสดงที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่อยู่ร่วมกันในชุมชนบ้านแขก จึงเลือกใช้ชุดสีขาวซึ่งเป็นสีที่มองแล้วรู้สึกสบายตาโดยดึงแนวคิดมาจากสีขาวในธงชาติไทยที่ให้ความหมายถึงศาสนา ใช้ผ้าสีไข่มุกให้เกิดความแตกต่างโดยยึดสีที่มองแล้วเรียบกลมกลืนกับชุดสีขาวเพื่อให้เกิดความลงตัว และใช้ผ้าสีเหลืองในการประกอบการแสดงและเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางศาสนาโดยใช้วิธีการคล้องผ้าที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งประกอบด้วยชุดการแสดงมีดังต่อไปนี้ 1. เสื้อแขนยาวสีขาว 2. กางเกงแนวสีขาว 3. ผ้าคาดเอวสีไข่มุก 4. ผ้าสีฟองสีเหลือง

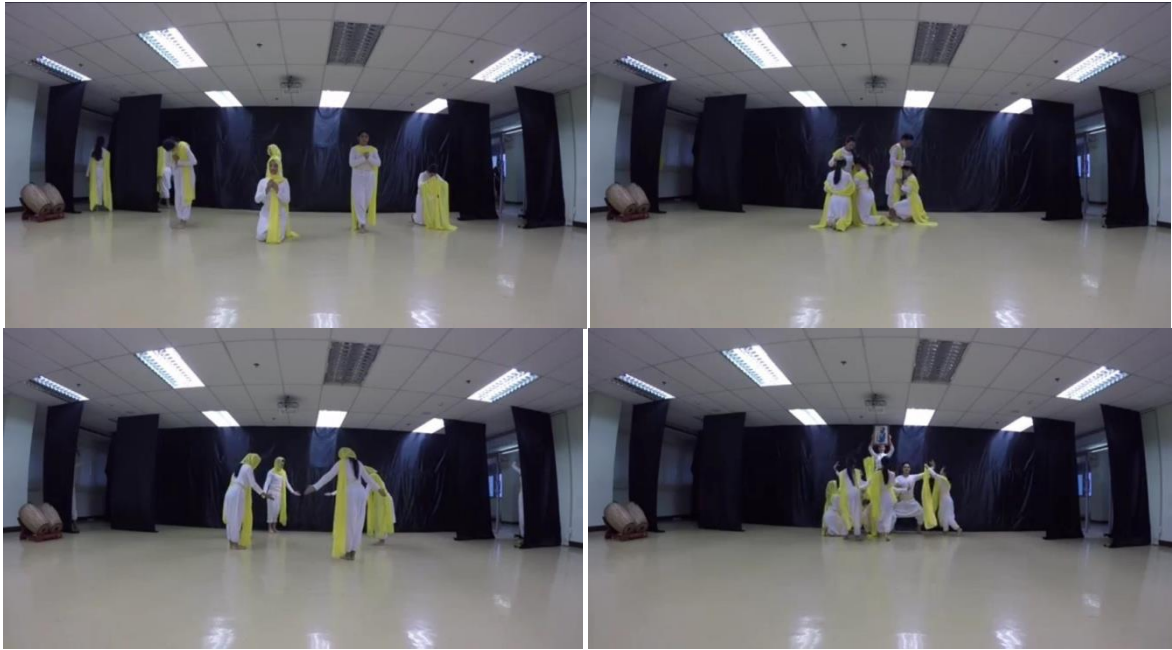

ภาพที่ 2 การแต่งกาย

ที่มา : ธนกร สรรยวราภิภู (2559, น. 44-48)

การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบการสร้างสรรค์ เข้าสู่กระบวนการสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์จำนวน 2 ครั้ง และการแสดงผลงานนาฏศิลป์แบบสมบูรณ์ 1 ครั้ง โดยให้ผู้ทอาศัยอยู่ในชุมชนและผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินการนำเสนอผลงานในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยนำความคิดเห็นปรับปรุงและพัฒนาตามรายละเอียด ในชุดการแสดง เราอยู่ร่วมกัน ใช้รูปแบบการวิจัยผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในการออกแบบงานวิจัย โดยใช้องค์ความรู้เรื่องหลักความเชื่อในด้านการอยู่ร่วมกันในศาสนาอิสลามและศาสนาอื่นๆ ที่ให้ความสำคัญในการสั่งสอนให้ทุกคนเป็นคนดีและไม่มีการแบ่งแยกในความแตกต่าง และความรู้ทางด้านนาฏศิลป์ เพื่อให้ผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะเฉพาะตามแนวความคิด และมีองค์ประกอบทางการแสดงที่สมบูรณ์ โดยมีการตั้งประเด็นคำถาม วัตถุประสงค์ทางการวิจัย แนวคิดในการวิจัย และวิธีการดำเนินงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อให้ข้อมูลตามความเป็นจริงและเป็นปัจจุบันกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

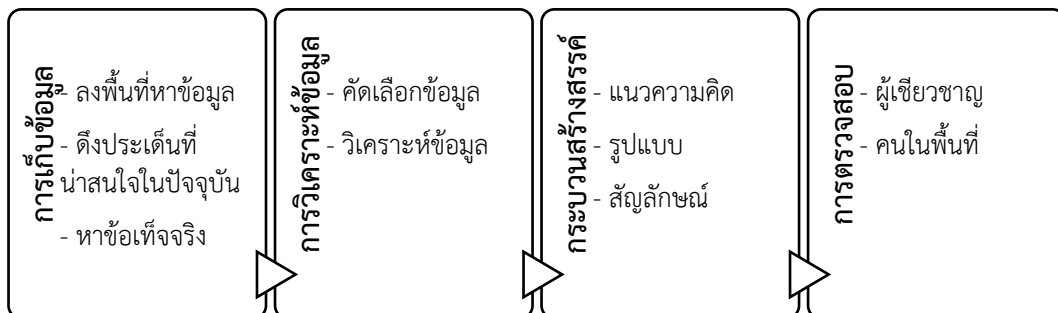

ภาพที่ 3 ภาพการแสดง

ที่มา : ธนกร สรรยวราภิภู (2559, น. 94, 102-103, 120)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถกำหนดโครงสร้างการสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์โดยการลงพื้นที่สำรวจชุมชนได้ดังนี้

ภาพที่ 4 แผนภูมิโครงสร้างการสร้างสรรคผลงานนาฏศิลป์โดยการลงพื้นที่สำรวจชุมชน

ที่มา : ธนกร สรรยวราภิภู (2559, น. 124)

โครงสร้างกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์โดยการลงพื้นที่สำรวจชุมชน

การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ในชุมชน ณ ขณะปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความทันสมัย โดยเริ่มจากการสังเกตสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาหรือบริบทต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา สัมภาษณ์ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน เนื่องจากในบางครั้งผู้วิจัยมักจะตั้งสมมติฐานด้วยตนเองและคิดว่าชุมชนที่ตนเองต้องการศึกษาเป็นไปในรูปแบบที่ตนเองคิด ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏศิลป์ร่วมสมัย ผู้วิจัยควรปฏิบัติดังนี้

- ลงพื้นที่หาข้อมูลเพื่อให้ได้เห็นถึงสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ที่เป็นจริงในขณะนั้น
- ดึงประเด็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย ผู้วิจัยควรพิจารณาถึงสถานการณ์ที่มีความเป็นสากล และเป็นที่ยอมรับในบริบทโลกทั้งในด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

- หาข้อเท็จจริง ข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบควรเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง อาจจะเริ่มจากการตั้งสมมติฐานในประเด็นที่ผู้วิจัยได้รับและนำประเด็นเหล่านั้นลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อให้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ถือเป็นขั้นตอนสำคัญเพื่อให้ได้ข้อสรุปด้านแนวคิด ผู้วิจัยจำเป็นต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาก่อนหน้านี้สู่แนวความคิดในผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย ซึ่งหมายความว่าผู้วิจัยจำเป็นต้องมีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยมาก่อน โดยมีขั้นตอนดังนี้

- การคัดเลือกข้อมูล ผู้วิจัยจำเป็นต้องคัดกรองข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่ตนเองต้องการศึกษา และสอดคล้องกับความเป็นจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องไม่ยึดติดกับสมมติฐานที่ตนเองตั้งไว้ในเบื้องต้น เนื่องจากในการหาข้อมูลและการคัดเลือกข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถพบเจอกับข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยตั้งไว้ได้ โดยเฉพาะการคัดเลือกข้อมูลเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยผู้วิจัยจำเป็นต้องสามารถจินตนาการถึงข้อมูลสู่ภาพการแสดงได้

- การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวคิดในการแสดง รูปแบบการแสดง และสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยต้องการนำมาสื่อสารกับผู้ชม โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีพื้นฐานหรือประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย สามารถตีความข้อมูล แปลความหมายสู่สัญลักษณ์ต่างๆ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยที่มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยจะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลสู่การแสดงได้ดีกว่าผู้วิจัยที่ไม่มีประสบการณ์

กระบวนการสร้างสรรค์ การนำข้อมูลที่ได้รับสู่แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน รูปแบบผลงาน และสัญลักษณ์

- แนวความคิด ผู้วิจัยต้องเป็นผู้มีความสามารถในการสร้างสรรค์แนวความคิดทางการแสดงจากข้อมูลที่ได้รับมา โดยแนวความคิดที่ได้จากข้อมูลจะได้รับการสรุปข้อมูลในภาพรวมที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกและวิเคราะห์ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นๆ

- รูปแบบ ในงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยซึ่งเป็นนาฏศิลป์ที่มีความอิสระอย่างมากในการสร้างสรรค์ เพียงแต่ผู้วิจัยจำเป็นต้องหาเหตุและผลในการสร้างสรรค์ทั้งในด้านการเคลื่อนไหว เสื้อผ้าดนตรี รูปแบบการแปรแถว ดังตัวอย่างการสร้างสรรคในงานวิจัยชิ้นนี้ ที่มีการพัฒนาทั้งการเคลื่อนไหว เสื้อผ้า ดนตรี โดยยึดข้อมูลที่คัดเลือกเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย

- สัญลักษณ์ การตีความข้อมูลสู่ระบบสัญลักษณ์จำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของผู้วิจัย โดยสัญลักษณ์ที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการแสดงต้องสามารถแสดงความหมายได้ด้วยตัวของมันเองได้

การตรวจสอบ ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่งในการยืนยันผลงานสร้างสรรค์ของนักวิจัย โดยสามารถตรวจสอบได้โดยผู้เชี่ยวชาญ และคนในพื้นที่

- ผู้เชี่ยวชาญ การเลือกผู้เชี่ยวชาญเข้ามาตรวจสอบผลงานสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจะต้องคัดสรรผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ ทั้งในแง่วัฒนธรรมและการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย เนื่องจากงานสร้างสรรค์โดยนำข้อมูลจากพื้นที่จะเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในชุมชนที่ผู้วิจัยศึกษาหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญที่สร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่นำข้อมูลจากพื้นที่สู่การสร้างสรรค์การแสดงมาก่อน

- คนในพื้นที่ถือเป็นผู้ตรวจสอบที่สำคัญที่สุด เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยการลงพื้นที่เกิดขึ้นได้จากการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่นั้น ๆ ในปัจจุบัน ดังนั้นคนในพื้นที่ถือเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่จะเข้ามาตรวจสอบผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากพื้นที่ของตนเอง

บทสรุป

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลและได้ดำเนินการกระบวนการสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย ชุด การอยู่ร่วมกัน โดยได้ผลที่ออกมาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ผู้วิจัยได้แนวคิดและรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัยการยอมรับบุคคลภายนอกชุมชนบ้านแขกสะท้อน ผ่านนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่มีแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกัน ผ่านองค์ประกอบกระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงในการกำหนดแนวความคิด และรูปแบบการสร้างสรรค์จากการดำเนินงานวิจัยทั้งทางข้อมูลเชิงเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์

อภิปรายผล

จากการวิจัยทำให้ค้นพบความจริงว่า ถึงแม้ว่าปัจจุบันมีข่าวสารการก่อการร้ายในระดับโลกที่ถูกอ้างว่ากระทำโดยชาวอิสลามแต่ในความเป็นจริงพื้นที่ชุมชนมุสลิมบ้านสมเด็จกลับไม่มีปัญหาในด้านอยู่ร่วมกันคนในชุมชนต้อนรับบุคคลภายนอกชุมชนเพราะศาสนาอิสลามมุ่งเน้นเรื่องความรักและการอยู่ร่วมกัน อีกทั้งทุกคนมีความเชื่อในศาสนาสนับสนุนให้อยู่ร่วมกันโดยสันติการนำเสนอแนวคิดที่ศึกษาข้อมูลจากพื้นที่ชุมชนผ่านโครงสร้างกระบวนการนาฏศิลป์ร่วมสมัยเป็นอีกหนทางหนึ่งในการแสดงออกบริบทที่เป็นอยู่ในสภาวะปัจจุบันเหมาะสำหรับผู้ที่มีความสนใจศึกษาการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยเฉพาะพื้นที่ได้มีแนวทางในการเลือกดำเนินงานของตนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ในการเลือกพื้นที่วิจัยผู้วิจัยจำเป็นต้องทราบถึงพื้นที่ที่ต้องการรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี อาจนำข้อมูลหรือบริบทในสังคมที่มีรูปแบบใกล้เคียงกันเป็นตัวตั้งเพื่อนำไปค้นคว้าหาข้อมูลในพื้นที่ที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ
2. ในการลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยควรเข้าพบผู้นำชุมชนเพื่อเป็นการแนะนำตนเองอย่างเป็นทางการ และหมั่นลงพื้นที่เพื่อสร้างความสนิทสนมแก่ผู้คนในชุมชน เพราะหากผู้วิจัยเกิดความสนิทสนมกับผู้คนในชุมชนข้อมูลที่จะนำมาใช้ในงานวิจัยจะมีคุณภาพมากขึ้น
3. ในด้านการออกแบบสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความรู้ หรือต้องหาผู้เชี่ยวชาญที่คอยให้คำแนะนำ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่มีความหมายและสะท้อนถึงสภาพสังคมในปัจจุบัน รวมถึงการคัดเลือกการเคลื่อนไหว รูปแบบการแปรแถว และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแสดง
4. ถึงแม้ว่าผลงานสร้างสรรค์จะไม่ได้แสดงในพื้นที่ชุมชน ผู้วิจัยควรนำผลงานที่ตนเองสร้างสรรค์จากข้อมูลในชุมชนให้คนในชุมชนได้รับชม และรับฟังความคิดเห็นว่าคนในชุมชนรู้สึกอย่างไรต่อผลงานสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ขึ้นมา

บรรณานุกรม

- ณัฐนันท์ จันนิวงค์. (2556). การออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยของอาจารย์สุวรรณชีลาณูเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติปี พ.ศ.2533 (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร สรรยัวราภิกู. (2558, กรกฎาคม-ธันวาคม). กระบวนการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(2), 17-29.
- ธรากร จันทนะสาโร. (2557). *นาฏศิลป์จากแนวคิดไตรลักษณ์ในพระพุทธศาสนา* (ปริญญานิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาฏศิลป์ร่วมสมัย. (2553). สืบค้น 13 ธันวาคม 2559, จาก <http://darmacmru.blogspot.com/2010/08/blog-post.html>
- พิชญ์สินี ชมภูคา และพิมพ์ทอง สังสุทธิพงศ์. (2552). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. สืบค้น 10 มกราคม 2560, จาก <https://necetcpbl.wikispaces.com/file/view/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2%E0%B9%80%E0%B8%8A%E0%B8%B4%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%B8%E0%B8%93%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E.pdf>
- อภิธรรม กำแพงแก้ว. (2544). งานออกแบบท่าเต้น. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์*, 9(1), 21-28
- BBC NEWS. (2559). *Paris attacks: What happened on the night*. Retrieved June 17, 2016, from <http://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>
- Paris attacks : What happened on the night*. (2559). สืบค้น 17 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.bbc.com/news/world-europe-34818994>